

Een culturele erfgoedkaart van Hoogkerk e.o.

Gemaakt door: Hanneke Schrijvers en Jolanda Ebbing naar een model van Merel Thomése

Voor u ligt de culturele erfgoedkaart van Hoogkerk e.o. Aan het begin van de culturele erfgoedkaart heb ik een inhoudsopgave opgenomen. In de inhoudsopgave staat wat op welke bladzijde van de culturele erfgoedkaart staat. Dit vergemakkelijkt het werken met de culturele erfgoedkaart. De erfgoedkaart is verdeeld in categorieën en subcategorieën. Bij elk cultureel erfgoed staat in het kort omschreven wat het is, zijn de adresgegevens vermeld en is er een verwijzing naar bronnen. In deze verwijzing wordt er ook verwezen naar het archief dat bij de erfgoedkaart hoort, indien er in het archief informatie aanwezig is die bij het cultureel erfgoed hoort. Naast deze erfgoedkaart in tabelvorm die ik samen met Hanneke Schrijvers heb gemaakt, heb ik ook nog een erfgoedkaart ontwikkeld met behulp van google maps. Op deze manier kunt u goed visualiseren waar het cultureel erfgoed in Hoogkerk e.o. zich bevindt. Het internetadres van de kaart met google maps staat op de kaart in tabelvorm. Dit internetadres kunt u kopiëren en plakken in de adresbalk wanneer u een nieuwe internetpagina opent. Als u het internetadres in de adresbalk hebt geplakt, kunt u op enter drukken en dan gaat de computer vanzelf naar de erfgoedkaart die in google maps is gemaakt. Op de kaart van google maps kan een punaise aangeklikt worden. Als de punaise aangeklikt is, komt er informatie over het cultureel erfgoed dat bij de punaise hoort tevoorschijn. Dit kan informatie over het cultureel erfgoed zijn, adresgegevens en/of een plaatje van het cultureel erfgoed. Bij het maken van de culturele erfgoedkaart heb ik geprobeerd om zoveel mogelijk rekening te houden met uw wensen ten aanzien van het werken met de culturele erfgoedkaart. Ik hoop dan ook dat de culturele erfgoedkaart veel gebruikt zal worden tijdens de lessen op OBS De Ploeg. Ik wens u allemaal veel werkplezier met de culturele erfgoedkaart.

Jolanda Ebbing

Inhoudsopgave

Landschap (landschapsinrichting, (water)wegen, (sier)tuinen, parken en plassen)	4
Plaatsen van herinnering (gedenkteken, terechtstellingplaats, begraafplaats, straatnamen, wijken)	6
(Monumentaal) gebouw (kerk, borg/steenhuis, boerderij, molen, woonhuis, school, postkantoor, gemeentehuis, anders)	9
Industrieel erfgoed (suikerfabriek, strokartonfabriek, asfaltfabriek, staalbouw, betonfabriek, spoorweg, brug)	15
Historische tentoonstellingen (museum, borgen/huizen/boerderijen)	18
Archieven en historische verenigingen	21
Immaterieel cultureel erfgoed (speciaal taalgebruik (dialect, moppen, gezegden), (volks)verhalen uit de buurt)	22
Onzichtbare sporen van cultureel erfgoed (archeologische vindplaatsen, ruïne, verdwenen materieel erfgoed)	23
Kunst en/of kunsttentoonstellingen (beeldende kunst, muziek, drama, dans, literatuur, audiovisuele kunst) (op of aan gebouwen, in een gebouw)	27
Beeldende kunst in openbare ruimten (beelden, beeldende kunst)	28
Culturele instellingen (bibliotheek)	29
Professionele en amateur-kunstenaars (beeldend kunstenaars, musici, fotografen, filmers, videokunstenaars, architecten)	30
Professionele en amateursgezelschappen (muziekgezelschappen (orkesten, koren))	32

Culturele Erfgoedkaart Hoogkerk

School: OBS De Ploeg
Stadsdeel: Noordwest

Op de volgende website staat de culturele erfgoedkaart gemaakt met google maps:

<http://maps.google.nl/maps/ms?ie=UTF8&hl=nl&msa=0&msid=113302104942918956626.00047d202a2351340cdbc&t=h&z=13>

Cultureel erfgoed in de omgeving van de school

Cultureel erfgoed, materieel

Categorie	Korte omschrijving	Adresgegevens	Verwijzing naar bronnen
Landschap			
Landschapsinrichting	<p>Het project 'de magie van het landschap'. Een educatief landschapsproject. Het doel van het project is de kinderen kennis te laten maken met hun omgeving en hen te laten zien dat het landschap en de omgeving waarin zij leven interessant is. De kinderen krijgen te maken met verschillende aspecten van het Groninger landschap. Voor de onder- en de bovenbouw.</p> <p>Natuurgebied Peizermaden. Het is een laagveengebied met bosjes, houtwallen, ruige</p>	<p>Stichting Kwartiermakers Organisatiebureau Geert Lameris Akkerstraat 99-a 9717 KZ, Groningen Telefoonnummer: 050-5777858 E-mailadres: info@geertlameris.nl</p> <p>Het natuurgebied ligt ten zuiden van de stad Groningen en ten noordwesten van</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: De informatie over het project in het culturele erfgoed archief in de map "Landschapsinrichting".</p> <p>Voor meer informatie zie ook: www.hoogveld.nl</p>

	<p>graslanden en sloten waar waterviolier en dotterbloem bloeien. Er zijn verschillende soorten vogels in dit gebied te bewonderen. In de buurt is ook een kijkboerderij voor leuke excursies met de kinderen.</p>	<p>Peize. Voor excursies kun je bellen met: 035-6559955</p>	
(Water)wegen	<p>Hoendiep. Het Hoendiep bestaat al heel lang. Over dit water kon je met een schip van Groningen naar Friesland varen. Omstreeks 1655 werd het Hoendiep verbreed en verandert in een trekvaart. Hierdoor kwam er steeds meer verkeer in Hoogkerk. Het Hoendiep was ook belangrijk voor de afwatering van de lage landen rond Hoogkerk.</p> <p>Peizerdiep. Voorbij Hoogkerk heet het Peizerdiep het Aduarderdiep. Toen het Hoendiep was gegraven mocht het water van het Peizerdiep niet het Hoendiep in stromen. Daarom werden er sluizen in Hoogkerk gebouwd.</p>	<p>Het Hoendiep stroomt door het centrum van Hoogkerk.</p> <p>Het Peizerdiep stroomt door Vierverlaten.</p>	
(Sier)tuinen	<p>Landgoed Nienoord. Op het landgoed zijn verschillende dingen te doen. Zowel voor volwassenen als voor kinderen.</p>	<p>Nienoord 1 9351 AC, Leek Telefoonnummer: 0594-512260</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: http://www.niestijl.com/drupal/gallery/v/natuur/westerkwartier/B</p>

			org+Nienoord+-siertuin.JPG.html
Parken	Julianapark. Vormt een groene brede buffer tussen Hoogkerk-Zuid en de voormalige vloeivelden van de Suikerfabriek. Het heeft naast een bufferfunctie ook een recreatieve functie. Er zijn wandelpaden aangelegd, er is een speeltuin, kinderboerderij en een trapveldje.	Tussen Hoogkerk-Zuid en de voormalige vloeivelden van de Suikerfabriek.	
Plassen	Ruskenveense plas. De plas is een voormalige zandafgraving van de Suikerfabriek. Het water van de plas is goedgekeurd om in te zwemmen. Piccardthofplas. Waterpartij aan de zuidkant van de stad Groningen. De plas is ongeveer 30 meter diep en er is zoute kwel. Door de diepte vriest de plas 's winters niet dicht. Deze bijzondere kwaliteiten maken de Piccardthofplas tot een prima verblijfplaats voor wintergasten zoals: smient, wintertaling en roerdomp.	In de wijk Ruskenveen. Aan de zuidkant van de stad Groningen bij de Paterswoldseweg, in de buurt van het Martini ziekenhuis.	Voor meer informatie zie ook: www.ruskenveen.nl . Voor meer informatie zie ook: http://nl.wikipedia.org/wiki/Piccardthofplas
Plaatsen van herinnering			
Gedenkteken	Monument aan de	Boeiersingel 9745 CA,	Voor meer informatie zie ook:

	<p>Boeiersingel. Het monument herinnert de inwoners van Hoogkerk aan de medeburgers van Hoogkerk die tijdens de Tweede Wereldoorlog door oorlogshandelingen om het leven zijn gekomen. Op de gedenksteen aan de voet van het monument staan de zesentwintig namen van de oorlogsslachtoffers vermeld. Het monument is onthuld in 1946.</p> <p>Herinneringsbankje met zijkantplateau van Anno Smith. Het bankje is ontworpen ter gelegenheid van de opening van Plan Zuid in 1958.</p> <p>De verdronkenen van Nienoord. Een beeld ter nagedachtenis aan de familie Panhuys, de laatste adellijke bewoners van de bord Nienoord in Leek, en de knecht die in 1907 verdronken zijn aan het Hoendiep.</p>	<p>Groningen</p> <p>Reddingiusweg 9744 BL, Groningen</p> <p>Energieweg 9743 AN, Groningen</p>	<p>www.4en5mei.nl/oorlogsmonumenten/zoeken Vul op de website bij naam/trefwoord het volgende in: gedenkteken 1940-1945. Vul op de website bij plaats het volgende in: Hoogkerk. Klik daarna op zoeken.</p> <p>Voor meer informatie zie ook: De fiets- en wandelroute Hoogkerk en omstreken in het culturele erfgoed archief in de map "Beeldende kunst".</p>
Terechtstellingplaats	Kaakheem. Dit is een voormalige terechtstellingplaats en bevindt zich tegenover de kerk.	Kaakheem 9831, Aduard	

Begraafplaats	<p>Begraafplaats “Oud Hoogkerk”. Ook bevinden zich op deze begraafplaats de graven van de in 1944 omgekomen Lancaster bemanningsleden.</p> <p>Begraafplaats rond de kerk in Leegkerk. De kerk werd in de 13^e eeuw gebouwd en in de 16^e eeuw voor een deel verwoest. Na de herbouw van de kerk bleven alleen de noordelijke en de westelijke muur van de oorspronkelijke kerk over. Bij de restauratie van de kerk van 1970-1973 is er veel van het meubilair van de kerk verdwenen. Het tiengebodenbord uit 1653 is erg interessant om te zien.</p>	<p>Kerkstraat 176, Groningen Telefoonnummer: 050-5567184</p> <p>Leegeweg 38, Leegkerk Sleuteladres (hier kan de sleutel van de kerk gehaald worden): Leegeweg 23/1 Telefoonnummer: 050-5567163</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: www.groningerkerken.nl en het boek “Groningen, gids voor cultuur, landschap en recreatie” in het culturele erfgoed archief op de plank “Cultureel erfgoed”.</p>
Straatnamen	<p>Straatnamen vernoemd naar schilders van het kunstenaarscollectief De Ploeg. Voorbeelden hiervan zijn: Johan van Zwedenlaan, Johann Faberlaan, Willem Valkstraat, Albert Hahnlaan en Minervalaan</p>	<p>Hoogkerk-Zuid, in de wijken Minerva en Ruskenveen.</p>	<p>Voor meer informatie over de schilders naar wie de straten zijn vernoemd zie ook: Het boek: “De Ploeg, schilders in Hoogkerk” en http://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_straten_in_Groningen</p>
Wijken	<p>Suikerbuurt. De Suikerbuurt ligt pal onder de rook van de kolossale silo’s van de CSM-suikerfabriek waaraan zij haar</p>	<p>De Suikerbuurt ligt aan de westkant van de Zuiderweg.</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: Het blad woningbouw en het blad informatie over de Halmbuurt en de Suikerbuurt in</p>

	<p>naam dankt. Door de vestiging van de Suikerfabriek en De Halm ontstond er rond 1900 grote behoefte aan woningen om de vaak van elders aangetrokken arbeiders te kunnen huisvesten. Architect K. Siekman uit Zuidhorn leverde het ontwerp voor de buurt. Tegenwoordig wonen in een groot gedeelte van de Suikerbuurt veel Molukse gezinnen.</p> <p>Halmbuurt. In de jaren 1915-1920 werden door de bouwvereniging 104 woningen gebouwd ten oosten van de Zuiderweg in de nabijheid van de Halm en de complexen.</p> <p>De Kring. Is een woonwagenkamp. In 1921 is het woonwagenkamp naar de Peizerweg gekomen. In 1976 zijn de woonwagens in een kring gezet. Op dit moment staan er 80 wagens en 50 woningen op het terrein. Op het terrein wonen zigeuners en woonwagenbewoners.</p>	<p>De Halmbuurt ligt aan de oostkant van de Zuiderweg.</p> <p>Tussen het Stadspark en Hoogkerk aan de Peizerweg.</p>	<p>het culturele erfgoedarchief in de map "Stedelijke inrichting"</p> <p>Voor meer informatie zie ook: Het blad informatie over de Halmbuurt en de Suikerbuurt in het culturele erfgoedarchief in de map "Stedelijke inrichting"</p> <p>Voor meer informatie zie ook: http://nl.wikipedia.org/wiki/Woonwagen http://www.hoogkerkgroningen.nl/overzicht-alle-artikelen/52-opening-expositie-geschiedenis-van-de-kring-en-prijsuitreiking- (hierop staat ook een filmpje over De Kring uit de serie Beno's stad van Oog tv).</p>
(Monumentaal) gebouw	Project "Scholen adopteren		Voor meer informatie zie ook:

	<p>monumenten". Bij dit project kiest een school een monument in de buurt. Dat kan een gebouw zijn, maar ook een brug, een park, een hunebed of een monumentale boom. Bestemd voor groep 7 en 8. Echter voor de andere bouwen kan het boekje "Scholen adopteren monumenten" ook ter inspiratie dienen om op het niveau van de kinderen een zelfde project op te zetten.</p>		<p>Het boek "Scholen adopteren monumenten" in het culturele erfgoedarchief in de map "Monumenten". In het boek staat informatie over het opzetten van het project.</p>
Kerk	<p>Hervormde kerk. Deze kerk is rond 1180-1200 gesticht. Naar deze kerk is Hoogkerk vernoemd. Het was een van de eerste bakstenen kerken buiten de stad. Oorspronkelijk stond er een zware toren aan de westkant van de kerk. Deze toren is echter kapot gegaan door de oorlog met de Saksische troepen in 1514 (Bommen Berend). Nadat de toren kapot was, is ook het dak ingestort. Na 1514 is de kerk weer opgebouwd.</p> <p>Rooms-katholieke kapel van de H. Theresia van Lisieux. Voor</p>	<p>Hoendiep 210 9745, Groningen Telefoonnummer: 050-5567595</p> <p>Zuiderweg 38 9745 AD, Groningen</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: www.orgelsite.nl/hoogkerk.htm, www.hoogkerkgroningen.nl/archief/241-oude-monumenten-in-hoogkerk-en-omgeving, http://reliwiki.nl/index.php?title=Hoogkerk%2C_Hoendiep_210, kijkwijzer kerken (gr. 3 en 4) en werkbladen project kerken, kloosters en religie (gr.7 en 8) in het culturele erfgoed archief in de map "Kerken".</p> <p>Voor meer informatie zie ook: www.hoogkerkgroningen.nl/archief</p>

	<p>de kleine rooms-katholieke gemeenschap in Hoogkerk en Leegkerk werd in 1928 de Theresiakapel gebouwd. Het ontwerp is van de Groninger architect A. Th. Van Elmpt en bevat elementen van de bouwstijl van de Amsterdamse School. Het hoofdaltaar van rond 1880 komt uit een andere kerk.</p> <p>Hervormde kerk. Deze kerk is in 1908 en 1920 uitgebreid. In 1945 is het een Gereformeerde Kerk Vrijgemaakt geworden.</p> <p>Hervormde kerk. Het kerkgebouw bestaat uit een 13^e eeuws schip en een vijfzijdig gesloten gotisch koor. In de kerk staat een mooie preekstoel uit 1647 en een bijzonder tiengebodenbord uit 1653.</p>	<p>Telefoonnummer: 050-5370208</p> <p>Hoendiep 232 9745 EG, Groningen Telefoonnummer: 050-5565694</p> <p>Leegeweg 38, Leegkerk Sleuteladres (hier kan de sleutel van de kerk gehaald worden): Leegeweg 23/1 Telefoonnummer: 050-5567163</p>	<p>hief/241-oude-monumenten-in-hoogkerk-en-omgeving, http://reliwiki.nl/index.php?title=Hoogkerk%2C_Zuiderweg_38 - Theresia vh Kindje Jezus, kijkwijzer kerken (gr. 3 en 4) en werkbladen project kerken, kloosters en religie (gr.7 en 8) in het culturele erfgoed archief in de map “Kerken”.</p> <p>Voor meer informatie zie ook: http://reliwiki.nl/index.php?title=Hoogkerk%2C_Hoendiep_232, kijkwijzer kerken (gr. 3 en 4) en werkbladen project kerken, kloosters en religie (gr.7 en 8) in het culturele erfgoed archief in de map “Kerken”.</p> <p>Voor meer informatie zie ook: http://www.hoogkerkgroningen.nl/archief/241-oude-monumenten-in-hoogkerk-en-omgeving, www.groningerkerken.nl, het boek “Groningen, gids voor cultuur, landschap en recreatie” in het culturele erfgoed archief op de plank “Cultureel erfgoed”. Kijkwijzer kerken (gr. 3 en 4) en</p>
--	--	---	--

	<p>Hervormde kerk de Abdij. Dit is een overblijfsel van het middeleeuwse klooster St. Bernardus. Het is de voormalige ziekenzaal van het klooster en het oudste medische monument van Nederland. Aan het eind van de 16^e eeuw werd de zaal als kerk in gebruik genomen. Elk jaar worden er 6 concerten gegeven in deze kerk, waaronder een concert voor kinderen.</p> <p>Molukse kerk "Geredja Indjili Maluku.</p> <p>Gereformeerde kerk Elim. De kerk is in 1959 in gebruik genomen.</p>	<p>Burgemeester Seinenstraat 42 9831 PX, Aduard</p> <p>Willem-Alexanderstraat (op de hoek van de Industriestraat),</p> <p>Barkstraat 5 9745 BV, Groningen</p>	<p>werkbladen project kerken, kloosters en religie (gr.7 en 8) in het culturele erfgoed archief in de map "Kerken".</p> <p>Voor meer informatie zie ook: http://www.abdiiconcerten.nl/ , kijkwijzer kerken (gr. 3 en 4) en werkbladen project kerken, kloosters en religie (gr.7 en 8) in het culturele erfgoed archief in de map "Kerken".</p> <p>Kijkwijzer kerken (gr. 3 en 4) en werkbladen project kerken, kloosters en religie (gr.7 en 8) in het culturele erfgoed archief in de map "Kerken".</p> <p>Kijkwijzer kerken (gr. 3 en 4) en werkbladen project kerken, kloosters en religie (gr.7 en 8) in het culturele erfgoed archief in de map "Kerken".</p>
Borg/steenhuis	Borg Nienoord. Nienoord is een landgoed in Leek, dat vooral bekend is van de voormalige borg Nienoord, op de plek	Nienoord 1 9351 AC, Leek Telefoonnummer: 0594-512260	Voor meer informatie zie ook: http://nl.wikipedia.org/wiki/Nienoord

	<p>waarvan zich nu een 19^e eeuws landhuis bevindt. Ook is het bekend van de familie Panhuys, bewoners van de borg, die in 1907 in Hoogkerk verdronken.</p>		
Boerderij	<p>Marcel Verkerk. Is bouwhistoricus bij de afdeling Monument van de gemeentelijke dienst RO/EZ.</p> <p>Een Groninger kop-hals-romp boerderij. Dit is een type boerderij dat veel voorkomt in Friesland en in het westen en noorden van Groningen. De boerderij heeft deze benaming gekregen, omdat de vorm doet denken aan een liggende koe. Hierbij is het woonhuisgedeelte de kop, het middengedeelte de</p>	<p>Gemeente Groningen Afdeling Monument RO/EZ Kreupelstraat 1 9712 HW, Groningen Telefoonnummer: 050-3678216</p> <p>Leegweg 40 9745 CP, Groningen</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: Een artikel uit Op de Hoogte over oude boerderijen, de map met een boerderijen inventarisatie van de gemeenten Groningen uit 2004, de map met bouwhistorisch boerderijonderzoek van de gemeente Groningen en de boeken “Jaarboek voor archeologie, bouwhistorie en restauratie: Hervonden stad 2005 en 2006” in het culturele erfgoed archief in de map “Boerderijen”.</p> <p>Voor meer informatie zie ook: http://nl.wikipedia.org/wiki/Kop-hals-rompboerderij, http://www.xs4all.nl/~davidree/NL/boerderijen.htm, de fiets- en wandelroute Hoogkerk en omstreken, de lesbrieff monumenten (gr.7 en 8), vouwwerkje boerderij, liedje, kleurplaat, dramales boerderij</p>

	hals en de schuur de romp.		en boerderijhoek (gr.1 en 2) in het culturele erfgoed archief in de map "Beeldende kunst" en de map "Boerderijen".
Molen	<p>De Jonge Held. Deze molen is een poldermolen en is in 1829 gebouwd. De molen heeft nog tot in de jaren tachtig van de twintigste eeuw volledig op windkracht de polder de Jonge Held bemalen.</p> <p>Molen de Fortuin. Dit is een achtkante koren- en pelmolen. Het heeft een bovenkruier en is gebouwd in 1890.</p>	<p>Friesestraatweg 438 9746 TL, Groningen Telefoonnummer: 0594-549709</p> <p>Schipperstraat 2a 9804 PN, Noordhorn</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: http://nl.wikipedia.org/wiki/De_Jonge_Held, http://www.moleneducatief.nl</p> <p>Voor meer informatie zie ook: http://nl.wikipedia.org/wiki/De_Fortuin, http://www.moleneducatief.nl en http://www.hetklokhuis.nl/klokhuisstreams/category.cfm?cat=cultuur (klokhuis filmpje over de molenaar</p>
Woonhuis	Molenaarswoning. Het voorste gedeelte van het woonhuis (met klokgevel) is in de 18 eeuw aangebouwd, het oudste deel dateert uit eind 17e eeuw.	Schipperstraat 2 9804 PN, Noordhorn	Voor meer informatie zie ook: Het boek "Groningen, gids voor cultuur, landschap en recreatie". Vraag ernaar bij Hanneke Schrijvers.
School	<p>1^e openbare lagere school. Het gebouw is gebouwd in 1864.</p> <p>Julianaschool de 2^e openbare lagere school uit 1914/1915 met op de zijgevel 5 wandplateaus van mozaïek, voorstellend spelende</p>	<p>Hoendiep (het witte gebouw) 9745 ED, Groningen</p> <p>Schouwstraat 9745 BS, Groningen</p>	

	kinderen.		
Postkantoor	Voormalig postkantoor uit 1917	Hoendiep 206 9745 ED, Groningen	
Gemeentehuis	Voormalig gemeentehuis uit 1903.	Hoendiep 208 9745 ED, Groningen	
Anders, nl.	Groene Kruisgebouw uit 1938	Barkstraat 9745 BT, Groningen	
Industrieel erfgoed			
	Een project over industrieel erfgoed. Het project is gemaakt voor vier bouwen. Er zijn handleidingen voor de leerkrachten aanwezig en het benodigde materiaal zit in leskisten.		Voor meer informatie zie ook: De leskisten zijn in het magazijn van de school aanwezig. De map met de handleidingen staat in het culturele erfgoed archief op de plank "Cultureel erfgoed". Het project is ook digitaal aanwezig. Een website over industrieel erfgoed: http://www.sien-n.nl
Suikerfabriek	De Suikerfabriek. De komst van de Suikerfabriek is een van de meest ingrijpende veranderingen geweest voor Hoogkerk. In de herfst van 1897 kon de fabriek met haar productie beginnen. In de campagne, de maanden waarin de fabriek draait, werkten er honderden mensen. De fabriek	Fabriekslaan 12 9745 AG, Groningen Postbus 2305 9704 CH Groningen Telefoonnummer: 050-556 19 11 E-mailadres: suiker.info@suikerunie.com	Voor meer informatie zie ook: www.suikerunie.nl en het informatieblad De bedrijven die in Hoogkerk waren in het culturele erfgoedarchief in de map "Fabrieken"

	heet tegenwoordig de Suiker Unie.		
Strokkartonfabriek	De Halm. De strokkartonfabriek was aanvankelijk een bedrijf van een collectief van Noord-Groninger boeren. 'De Halm' kon in 1914 met haar productie beginnen. Het bedrijf had toen medewerkers met werkervaring in een strokkartonfabriek. Deze gespecialiseerde werkrachten kon Hoogkerk toen niet bieden en daarom trok de fabriek mensen van elders aan. 'De Halm' produceert nog steeds karton.	Halmstraat 1-3 9745 BC, Groningen Telefoonnummer: 050-5996666 Postadres: Postbus 5 9693 ZG Nieuweschans Telefoonnummer: 050-3033999	Voor meer informatie zie ook: www.solidboard.nl en het informatieblad De bedrijven die in Hoogkerk waren in het culturele erfgoed archief in de map "Fabrieken". Ook is er een educatief pakket voor de midden en de bovenbouw over de Halm bij Hanneke aanwezig. Als hij niet meer bij Hanneke is, is het pakket weer terug naar de Halm. Dan kun je een mail sturen met de vraag of het pakket beschikbaar is: jolanda.kazemier@smurfitkappa.nl
Asfaltfabriek	Esha. In 1927 stichtten J.L. Smid en L. Smid een asfaltfabriek in Hoogkerk. Later bouwden ze een nieuwe fabriek in Vierverlaten. De fabriek heeft een eigen raffinaderij in Amsterdam.	Hoendiep 316 9744 TC, Groningen Telefoonnummer: 050-5516411	Voor meer informatie zie ook: http://www.eshainfrasolutions.nl en het informatieblad De bedrijven die in Hoogkerk waren in het culturele erfgoed archief in de map "Fabrieken".
Staalbouw	Firma Smid. In 1820 was Lucas Jans Smid een smederij begonnen in Hoogkerk. In 1902 werd de smederij gemoderniseerd. De oude smidse groeide uit tot een constructiewerkplaats. Hier	Hoendiep 276 9745 EK, Groningen Telefoonnummer: 050-3166711	Voor meer informatie zie ook: www.staalbouw-smid.nl

	<p>werden o.a. bruggen gebouwd. Heel lang was de constructiewerkplaats gevestigd in de oude zeepfabriek aan de Boeiersingel. In 1963 verhuisde het bedrijf naar Vierverlaten. Tegenwoordig heet het Staalbouw Smid Hoogkerk.</p>		
Betonfabriek	<p>Kool & Wildeboer. In 1905 stichtten de heren Kool en Wildeboer een fabriek voor betonnen voorwerpen. Ze maakten o.a. putten, riolen, regenbakken en betonplaten voor wegen. Het bedrijf veranderde verschillende keren van naam. Tegenwoordig heet het bedrijf Industrie voor bouwelementen Hibex b.v.</p>	<p>Aduarderdiepsterweg 6 9745 EL, Groningen Telefoonnummer: 050-5515555</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: www.hibex.nl, het informatieblad Hibe en het informatieblad De bedrijven die in Hoogkerk waren in het culturele erfgoedarchief in de map "Fabrieken".</p>
Spoorweg	<p>Spoorlijn Groningen-Leeuwarden. In 1866 werd deze spoorlijn aangelegd en kreeg Hoogkerk een station. Dit station is inmiddels alweer verdwenen.</p>	<p>Loopt langs het oude centrum van Hoogkerk en Plan Zuid.</p>	
Brug	<p>Brug Vierverlaten. Geschilderd in de primaire kleuren in 2001.</p> <p>Jan Altinkbrug. De verlichting in de secundaire kleur paars is</p>	<p>Vierverlaten.</p> <p>Johan van Zwedenweg</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: De fiets- en wandelroute Hoogkerk en omstreken in het culturele erfgoed archief in de map "Beeldende kunst".</p>

	ontworpen door Maarten Schmitt in 2004.	Groningen	
Historische tentoonstellingen in:			
Museum	<p>Groninger museum. In het museum zijn verschillende tentoonstellingen aanwezig. Het museum heeft elk jaar diverse educatieve programma's. Verder kan er altijd een rondleiding geboekt worden. Naderhand kan het Kinderatelier geboekt worden, waar kinderen een creatieve koppeling met de rondleiding kunnen maken. Voor de groepen 1 t/m 8. Kosten: entree €1,50 rondleiding €1,00 kinderatelier €1,00. Dit is allemaal per leerling.</p> <p>Grafisch museum. Het Grafisch Museum houdt zich bezig met de grafische industrie en kunst in een historisch perspectief en met hedendaagse grafische kunst. Via de website is er ook materiaal te downloaden die geschikt is als lesmateriaal en voor de kinderen om te gebruiken voor werkstukken.</p>	<p>Museumeiland 1 9711 ME, Groningen Telefoonnummer: 050-3666555.</p> <p>Rabenhauptstraat 65 9725 CC, Groningen Telefoonnummer: 050-5256497 E-mailadres: info@grafischmuseum.nl</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: www.groningermuseum.nl en het informatieblad De Ploeg cd-roms in het culturele erfgoed archief in de map "Musea". De cd-roms zijn aanwezig op school. Vraag ernaar bij Hanneke Schrijvers.</p> <p>Voor meer informatie zie ook: www.grafischmuseum.nl en de informatie over rondleidingen en prijzen in het culturele erfgoed archief in de map "Musea".</p>

	<p>Universiteitsmuseum. Het Universiteitsmuseum ligt in het hart van de stad Groningen. Het is een museum voor mens, natuur en wetenschap met een veelzijdige wetenschappelijke collectie. Er is een breed aanbod van educatieve programma's voor het onderwijs op verschillende niveaus.</p> <p>Noordelijk scheepvaartmuseum/Niemeyer Tabaksmuseum. Het Noordelijk Scheepvaartmuseum laat de geschiedenis zien van de Noord-Nederlandse scheepsbouw en scheepvaart vanaf de Middeleeuwen tot aan de dag van vandaag. Er komen verschillende thema's aan bod. Jaarlijks zijn er diverse wisseltentoonstellingen. In het Niemeyer Tabaksmuseum worden de grootste collectie rookattributen en de</p>	<p>Oude Kijk in 't Jat straat 7a 9712 EA, Groningen Telefoonnummer: 050-3635083/050-3635562 E-mailadres: universiteitsmuseum@rug.nl Voor meer informatie over het educatieve aanbod en rondleidingen: Afdeling Educatie: Margot Spee Telefoonnummer: 050-3635798 (aanwezig op di., do. en vrij.). E-mailadres: m.h.spee@rug.nl</p> <p>Brugstraat 24 9711HZ, Groningen Telefoonnummer: 050-3122202 E-mailadres: info@noordelijkscheepvaartmuseum.nl</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: www.rug.nl/museum en de informatie over het educatieve programma en prijzen in het culturele erfgoed archief in de map "Musea".</p> <p>Voor meer informatie zie ook: www.noordelijkscheepvaartmuseum.nl en de informatie over het educatieve programma en prijzen in het culturele erfgoed archief in de map "Musea".</p>
--	---	--	---

	<p>geschiedenis van de tabak getoond.</p> <p>Nationaal Rijtuigmuseum. Het Nationaal Rijtuigmuseum geeft een algemeen beeld van de verschillende typen koetsen en sleden van de 18e tot de 20e eeuw. De 250 rijtuigen van het museum zijn gebruikt door boeren, burgers, de adel en het Koningshuis. Rondleidingen worden op afspraak gedaan.</p>	<p>Nienoord 1 9351 AC, Leek Telefoonnummer: 0594-512260 E-mailadres: info@rijtuigmuseum.nl</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: www.rijtuigmuseum.nl</p>
Borgen/huizen/boerderijen	<p>Museum Sint Bernardushof. In één van de oudste huizen van Aduard (uit ca. 1600) is het museum gevestigd. In het museum wordt aandacht besteed aan de geschiedenis van de Cisterciënzer Sint Bernardusabdij te "Aduwert" die tussen de 12e en 16e eeuw in heel Europa bekend was. Een bezoek wordt standaard afgesloten met een bezichtiging van de kerk. Het bezoeken van het museum met een groep kan alleen op afspraak. Kosten: Kinderen 4-12 jaar €1,50 p.p. Volwassenen €3,50 p.p. Op maandag gesloten.</p>	<p>Hofstraat 45 9831 RB, Aduard Telefoonnummer: 050-4032109 E-mailadres: info@kloostermuseumaduard.nl</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: http://www.kloostermuseumaduard.nl/index.php</p>
Archieven	Groninger Archieven	Cascadeplein 4	Voor meer informatie zie ook:

		Telefoonnummer: 050-5992000	www.groningerarchieven.nl
Historische Verenigingen	Historische Vereniging Hoogkerk: de vereniging stelt zich ten doel de studie over de geschiedenis over de voormalige gemeente Hoogkerk te bevorderen. De vereniging wil fungeren als ontmoetingsplaats voor hen, die zich bij de geschiedenis van Hoogkerk e.o. betrokken voelen.	Begoniaweg 6, Paterswolde Telefoonnummer:050-3096618 E-mailadres: hvhoogkerk@home.nl of w.kat@hetnet.nl Contactpersoon: Dhr. Kat	Voor meer informatie zie ook: www.hvhoogkerk.nl
Overig:	Rita Overbeek werkzaam bij de dienst RO/EZ van de gemeenten Groningen. Zij heeft informatie over de stedelijke inrichting van Hoogkerk en over het industrieel erfgoed.	Gemeenten Groningen Afdeling Stedelijke inrichting RO/EZ Kreupelstraat 1 9712 HW, Groningen Telefoonnummer: 050-3678321.	

Cultureel erfgoed, immaterieel

Categorie	Korte verwijzing	Adresgegevens	Verwijzing naar bronnen
Speciaal taalgebruik (dialect, moppen, gezegden)	Rijmpjes en versjes in het Gronings Liedjes voor de basisschool in het Grunnings.		Voor meer informatie zie ook: Het boek "Muurloes, riemkes en verskes oet n Aandel, deur kiender van obs De Holm" in het culturele erfgoed archief in de map "Dialect". Voor meer informatie zie ook: Het boek "In Daipswalle" in het culturele erfgoedarchief in de map "Dialect".
(Volks)verhalen uit de buurt	Het verhaal van de verdrinking van de familie Panhuys.		

Cultureel erfgoed, (on)zichtbare sporen

Categorie	Korte verwijzing	Adresgegevens	Verwijzing naar bronnen
Archeologische vindplaatsen	<p>Archeologie voor kleuters. Een project met veel doe-opdrachten en aandacht voor vroeger en nu. Gemaakt door PA student Ronald Roos.</p> <p>Archeologie voor kleuters. Het draaiboek voor het opzetten van een archeologieproject op maat. Ook is er een documentaire over archeologie voor de groepen 6 t/m 8. Deze documentaire is er op dvd en vhs. De documentaire is te bestellen via www.sna.nl/bestellen. De kosten hiervoor zijn €10,00.</p> <p>Gert Kortekaas. Is stadsarcheoloog en weet derhalve veel van de geschiedenis van Groningen.</p> <p>Gemeentelijke bewaarplaats voor bodemvondsten. Met kleine groepjes kun je hier terecht. Hiervoor moet echter wel eerst een afspraak gemaakt worden.</p>	<p>Het project is aanwezig op school.</p> <p>Tineke Neyman, coördinator erfgoededucatie in Friesland. Zij is aanwezig op maandag, woensdag en donderdag. Telefoonnummer: 058-7890789. E-mailadres: tineke.neyman@tresoar.nl</p> <p>Gert Kortekaas. Telefoonnummer: 050-3678230.</p> <p>Westerbinnensingel 48 9718 BV, Groningen Telefoonnummer: 050-3146246. Contactpersoon archeologisch onderzoek: Gert Kortekaas.</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: Het culturele erfgoed archief in de map "Archeologie".</p> <p>Voor meer informatie zie ook: http://www.stichtingmenm.nl/, de vier artikelen over opgravingen in de stad Groningen in het culturele erfgoedarchief in de map "Archeologie" en de boeken "Jaarboek voor archeologie,</p>

	De Bult van Bangeweer. Dit is een restant van de rug van Tynaarlo. Het is een tastbare herinnering aan een veilige woonplaats uit vroeger tijd.	Telefoonnummer: 050-3678230. Zuiderweg, aan de Ruskenveense plas	bouwhistorie en restauratie: Hervonden stad 2005 en 2006” in het culturele erfgoed archief in de map “Boerderijen”. Voor meer informatie zie ook: De foto van de tekst op de plaquette van de Bult van Bangeweer en het krantenartikel over de Bult van Bangeweer in het culturele erfgoed archief in de map “Archeologie”.
Ruïne	Molen Wouthuis/Rust Roest. De laatste molenaars waren de broers Wouthuis. De molen is onttakeld voor 1918. De ijzeren as enz. zijn naar Zuidwolde gegaan. In 1938 was er een suikerfabriek in de molenromp gevestigd. Na 1968 is de molen verder onttakeld. Op 4 april 2000 is er brand uitgebroken in de molen. De molen is tegenwoordig een ruïne.	Hoendiep	Voor meer informatie zie ook: http://www.burton598.nl/hgkoud/pagina/fotopagina.html Ga dan naar het icoontje waar foto's op staat “De molens” en daarna naar “Molen Wouthuis/Rust Roest”
Verdwenen materieel erfgoed	Elmersmaborg. Pas na 1500 wordt er over de Elmersmastede gesproken. Vanaf 1680 moet het een echte borg zijn geweest. In 1753 is de borg afgebroken om plaats te maken voor een herenhuis. Dit herenhuis werd echter ook als	Het huis stond bij de brug aan de Boeiersingel.	Voor meer informatie zie ook: http://www.burton598.nl/hgkoud/pagina/borgen/fotopagina%20Elmersmaborg.html en http://nl.wikipedia.org/wiki/Elmersma

	<p>borg aangeduid. Bij dit herenhuis werd een zeepfabriek gesticht die tot 1865 werd gebruikt. Het herenhuis is in 1939 gesloopt.</p> <p>Olie en veevoer van P.R. Roelfsema. Roelfsema kocht in 1881 een oliemolen in Hoogkerk, aan het Hoendiep, tegenover De Halm. Hij bouwde in de molen een stoommachine. In 1901 verruilde hij de stoommachine voor een motor. In deze fabriek liet Roelfsema olie maken uit koolzaad en uit lijnzaad. Dit bedrijf groeide uit tot fabriek die vooral veevoerders produceerde. Tegenwoordig is hier geen fabriek meer. In Hoogkerk vindt alleen nog opslag van goederen plaats.</p> <p>Scheepswerf familie Barkmeijer. Vanaf 1850 repareerde en bouwde de familie Barkmeijer schepen aan het Peizerdiep in Vierverlaten. Toen Barkmeijer steeds grotere schepen ging bouwen kwam er een probleem. Gelukkig</p>	<p>Deze oliemolen/fabriek stond aan het Hoendiep tegenover kartonfabriek De Halm.</p> <p>Deze scheepswerf was aan het Peizerdiep in Vierverlaten. Tegenwoordig heeft het bedrijf zich in de stad Groningen gevestigd. Leonard Springerlaan 9 P.O. Box 6029 9702 HA, Groningen</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: Het informatieblad De bedrijven die in Hoogkerk waren in het culturele erfgoed archief in de map "Bedrijven".</p> <p>Voor meer informatie zie ook: www.conoship.com en het informatieblad De bedrijven die in Hoogkerk waren in het culturele erfgoed archief in de map "Fabrieken".</p>
--	---	---	---

	<p>werden het Hoendiep en het Aduarderdiep tussen 1955 en 1965 verbeterd, zodat ook de grote schepen hun weg naar zee konden vinden. Het probleem kwam echter weer terug. Toen is het bedrijf verhuisd naar de oostkant van de stad Groningen vlakbij het Eemskanaal. Het heet nu Conoship.</p> <p>Boerderij Abbinge Warf of het Moeshuis. Wordt voor het eerst genoemd in 1455.</p> <p>St. Bernardusklooster. Gesticht in 1192. Het klooster behoorde tot de cisterciënzer orde. De kloosterlingen hebben ervoor gezorgd dat veel van de gebieden in Groningen afgewaterd werden.</p>	<p>Telefoonnummer: 050-5268822</p> <p>Kerkstraat 144</p> <p>Aduard</p>	
--	--	--	--

Kunst

Categorie	Korte omschrijving	Adresgegevens	Verwijzing naar bronnen
Kunst en/of kunsttentoonstellingen (beeldende kunst, muziek, drama, dans, literatuur, audiovisuele kunst)			
Op of aan gebouwen	<p>Glasapplicatie Sterkristallen. Ontworpen door Astrid Voss in 2001.</p> <p>Drieluik. Ontworpen door Maree Blok en Bas Luchthart uit 1992. Het kunstwerk staat normaal gesproken bij de openbare bibliotheek. Op dit moment staat het kunstwerk staat tijdelijk in de opslag, vanwege nieuwbouw in het gebied.</p> <p>Wandplateau van Anno Smith aan de</p>	<p>Vensterschool Hoogkerk Zuiderweg 70 9744 AP, Groningen</p> <p>Jan Ensinglaan 29 9744 GP, Groningen</p> <p>Prinses Margrietstraat 9</p> <p>Schouwstraat</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: De fiets- en wandelroute Hoogkerk en omstreken in het culturele erfgoed archief in de map "Beeldende kunst".</p> <p>Voor meer informatie zie ook: Het informatieblad over het kunstwerk en de fiets- en wandelroute Hoogkerk en omstreken in het culturele erfgoed archief in de map "Beeldende kunst"</p> <p>Voor meer informatie zie ook: De fiets- en wandelroute Hoogkerk en omstreken in het culturele erfgoed archief in de map "Beeldende kunst".</p> <p>Voor meer informatie zie ook: De fiets- en wandelroute Hoogkerk en omstreken in het culturele erfgoed archief in de map "Beeldende kunst". http://www.hoogkerkgroningen.nl/fietswandelrout</p>

	<p>Rehobothschool. Op het wandplateau bevinden zich 30 gemeentewapens.</p> <p>5 wandplateaus van mozaïek met daarop spelende kinderen. Zit aan de zijgevel van de 2^e openbare lagere school.</p>		e
In een gebouw	In het gebouw hangen en staan kunstwerken van Peter Wortel.	<p>Medisch Centrum Ruskenborg Johan Dijkstralaan 5 9744 DA, Groningen Telefoonnummer: 050- 5531818</p>	Voor meer informatie zie ook: De fiets- en wandelroute Hoogkerk en omstreken in het culturele erfgoed archief in de map "Beeldende kunst".
Beeldende kunst in openbare ruimten			
Beelden	Het stalen boek. Ontworpen door architect Daniël Liebeskind ter gelegenheid van 950 jaar Groningen.	A7, stadsmarkering.	Voor meer informatie zie ook: De fiets- en wandelroute Hoogkerk en omstreken in het culturele erfgoed archief in de map "Beeldende kunst".
Beeldende kunst	Dancing Square. Ontworpen in 1996 door Ineke Heijstee.	<p>Fietstunnel Peizerweg.</p> <p>Julianapark</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: De fiets- en wandelroute Hoogkerk en omstreken in het culturele erfgoed archief in de map "Beeldende kunst".</p> <p>Voor meer informatie zie ook: De fiets- en wandelroute Hoogkerk en omstreken</p>

	<p>Fontein 'De Tweeling'. Ontworpen door Timisliv Djordjevic in 2000.</p> <p>De Hemelbloem. Ontworpen door Adje Martens in 2003. Het is een beeld in de tuin van de Polmanheem. Het beeld is dan ook alleen te bezichtigen op afspraak met de conciërge of een bewoner.</p> <p>Kunstwerk Hoogkerksterbrug. Een vuurtoren ontworpen door Sies Bleeker uit 1996.</p>	<p>De Polmanheem aan de Polmanstraat.</p> <p>Zuiderweg</p> <p>Hoendiep</p> <p>Johan van Zwedenlaan.</p>	<p>in het culturele erfgoed archief in de map "Beeldende kunst".</p> <p>Voor meer informatie zie ook: De fiets- en wandelroute Hoogkerk en omstreken in het culturele erfgoed archief in de map "Beeldende kunst".</p> <p>Voor meer informatie zie ook: De fiets- en wandelroute Hoogkerk en omstreken in het culturele erfgoed archief in de map "Beeldende kunst".</p> <p>Voor meer informatie zie ook: De fiets- en wandelroute Hoogkerk en omstreken in het culturele erfgoed archief in de map "Beeldende kunst".</p> <p>Voor meer informatie zie ook: De fiets- en wandelroute Hoogkerk en omstreken in het culturele erfgoed archief in de map "Beeldende kunst".</p>
--	--	---	--

	<p>Zwembadvlag 2003</p> <p>Drie rotondes aan de Johan van Zwedenlaan. Deze zijn een onderdeel van de Noord-Zuid route uit 2001. In de rotondes zit inbouwverlichting die computergestuurd is.</p>		
Culturele instellingen:			
Bibliotheek	<p>Openbare bibliotheek Hoogkerk. In de collectie staan boeken en jeugdboeken. De openingsdagen en –tijden zijn: Maandag: 14.00 - 17.00 Dinsdag: 14.00 - 17.00 Woensdag: 14.00 - 17.00</p>	<p>Hendrik Lofversstraat 25 9744 GW, Groningen Telefoonnummer: 050-5566061</p>	

	<p>Donderdag: 17.00 - 20.00 Vrijdag: 14.00 - 17.00</p> <p>Voor een rondleiding in de bibliotheek kan er contact opgenomen worden met de bibliotheek.</p>		
Professionele en amateur-kunstenaars:			
Beeldend kunstenaars	<p>Galerie Serpentijn: maakt schilderijen. Deze zijn decoratief, abstract en figuratief. Felle kleuren, veel vogels. Werkt met kinderen vanaf ± 8 jaar. Is bereid een gastles te geven op school en op locatie. Op locatie kan met max. 8 kinderen.</p> <p>Bé Kracht: maakt schilderijen met olieverf en acryl. Daarnaast werkt hij ook in grafiek</p>	<p>Leegeweg 4, 9745 CP Groningen Telefoonnummer: 050-5770746 Contactpersoon: A.C.M. Raben</p> <p>Middenweg 20, 9745 BN Groningen Telefoonnummer: 050-5567970 of 0622635567 E-mailadres: b.kracht@hetnet.nl Contactpersoon: Bé Kracht</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: www.serpentijn.nl en de folder in het culturele erfgoed archief in de map "Beeldende kunst"</p> <p>Voor meer informatie zie ook: www.bkracht.nl</p> <p>Voor meer informatie zie ook: www.decreatievewerkwinkel.nl</p>

	<p>(vooral linsneden). Werkt met kinderen van alle leeftijden. Wil liever een gastles op locatie geven i.v.m. het meenemen van de spullen.</p> <p>De Creatieve Werkwinkel: doet aan scrappen, sieraden maken en deco patch. Werkt voor het sieraden maken en deco patch met kinderen vanaf 6 jaar. Het scrappen kan met kinderen vanaf 11 jaar. Is bereid een gastles op school en op locatie te geven. Een gastles op locatie kan met maximaal 8 kinderen.</p> <p>Peter Wortel. Is beeldend kunstenaar. Thematieken in zijn</p>	<p>Niek Engelschmanstraat 24, 9745 DE Groningen Telefoonnummer: 050-5779936 of 0623075118 E-mailadres: albertha@home.nl Contactpersoon: A.J. De Vries-Folkers</p> <p>Burchtweg 10 9751 TN, Haren Telefoonnummer: 050-5269474/0622163417. E-mailadres: mail@peterwortel.nl</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: www.peterwortel.nl</p>
--	--	---	---

	<p>werk zijn architectuur, steden en de mensen daarin. Industrie, gebouwen, havens. Met hun tunnels, trappen en doorkijkjes. Maar ook het stadsleven. Hij werkt zowel ruimtelijk als op het platte vlak met verschillende soorten technieken. Het werk heeft vaak een sterk monumentaal karakter.</p>		
Musici	<p>Rianne Berendsen: geeft concerten als sopraan, geeft zangles en geeft stemvorming aan koren. Werkt met kinderen van alle leeftijden. Is bereid om een gastles op school te geven.</p> <p>Ben Gerdes en Caroline Ploeg. Ben</p>	<p>Fivelgolaan 71, 9727 DZ Groningen Telefoonnummer: 050-5251623 E-mailadres: rianneberendsen@gmail.com Contactpersoon: Rianne Berendsen</p> <p>E-mailadres: carolineploeg@hotmail.com Contactpersoon: Caroline Ploeg</p>	<p>Voor meer informatie zie ook: www.rianneberendsen.nl</p>

	drumt en Caroline speelt gitaar en verzorgt de zang. Werken met kinderen van alle leeftijden. Zijn bereid om op school een optreden/gastles te verzorgen. Per optreden kunnen er maximaal 2 groepen aanwezig zijn.		
	Sanne te Meerman Guitarist, schrijft teksten, vindt het leuk tekst en muziek met de kinderen te bespreken Groep 7/8	sanneman@gmail.com 06-14829390 www.intentionsmusic.nl	
Fotografen, filmers, videokunstenaars	Mulder Fotografie:maakt portretfoto's en documentaire foto's. Werkt niet met de kinderen van groep 1 en 2. Is bereid een gastles te geven op school.	Willem Reindersstraat 2, 9744 DW Groningen Telefoonnummer:050-5016939 Contactpersoon:J.P. Mulder	Voor meer informatie zie ook: de folder in het culturele erfgoed archief in de map "Beeldende kunst"
Architecten	Jauke van den Brink is	Contactpersoon: J. van den Brink	Voor meer informatie zie ook: www.jaukevandenbrink.nl

	binnenhuisarchitect en objectvormgever. Ook houdt hij zich bezig met de inrichting van woonhuizen en bedrijven. Kan geen gastles geven.		
Professionele en amateursgezelschappen :			
Muziekgezelschappen (orkesten, koren)	Zangvereniging "Sursum Corda". Dit is een gemengd koor dat christelijke liederen zingt in bejaardentehuizen. Ook doen ze mee aan concoursen. Kan geen gastles geven.	Jan van der Zeestraat 19, 9744 AL Groningen Telefoonnummer: 050-5565070 Contactpersoon: JE Bosscher-Poortinga	Voor meer informatie zie ook: De folder van de zangvereniging in het culturele erfgoed archief in de map "Beeldende kunst"
	Doedelzakvereniging en schots drummen	B.P. de Jong 050-5567171 macdowellpb@gmail.com	